

Suomen Kansallisoopperan modernisoidussa Rigolettossa nähdään palkkamurhaajan sisarena Tuija Knihtilä, herttuana Charles Castronovo – ja 1960-luvun Volvo Amazon.

HELSINGIN SANOMAT 29.11.08

Onko Rigoletto parempi vastarannalla?

HARRI ROSPU

Kansallisooppera ja Estonia-teatteri luottavat Verdin suosikkioopperaan

Helsingin Rigoletto saa modernin ohjauksen, Virossa ollaan perinteisiä

Vesa Sirén
HELSINGIN SANOMAT

HELSINKI / TALLINNA. Kansallisoopperaamme on viime aikoina lytätty kritiikeissä. *Paholaisen palkka-ampuja* sai huutia monissa arvioissa, samoin *Iloinen leski*. Kääntyisikö onni tänään, kun Giuseppe Verdin suosikkiooppera *Rigoletto* saa ensi-iltansa?

Vai onko jo varmempaa antaa tilaisuus vastarannan pikkuveljelle Viron Kansallisoopperalle? Talo juhli juuri sataa oopperavuotta Estonia-teatterissa – tietysti *Rigolettolla*.

tärtä nöyrytetään stripteasanssijana. Hän sanoo, että *Rigoletto* saattaa nyt tapahtua satamassa tai punaisten lyhtyjen alueella.

”Katsoja saa päättää. Ohjauksen aikaa ja paikkaa ei ole tarkasti määritelty.”

Rootering käyttää Kansallisoopperan modernia teknologiaa. Pyörönäyttämöllä vaihdellaan sisä- ja ulkotiloja, jotka peilaavat *Rigoletton* ulkoista narriminaä sekä sisäistä minää eli Gilda-tytären huolekasta isää. Osa tapahtumista on ilmassa leijuvassa lasikuutiossa.

”*Rigolettossa* on kohtalon-

Viron Kansallisoopperan perinteisessä Rigoletto-ohjauksessa laulavat Angeliga Mikk ja Urmas Pöldma.

lia jo 197 kertaa huipputaloissakin Covent Gardenista lähtien. Naisen häilyvyydestä laulaa Mantovan herttuana Charles Castronovo, joka on hänkin jo ehtinyt rampata läpi Metro-

Paholaisen palkka-ampuja on kutsuttu oopperan sisällä ”Korhosen kostoksi” aikanaan monia hyviä ohjauksia hankkineeseen, mutta sittemmin potkittuun pääjohtajaan Erkki

Ensi kaudelle on suunniteltu *Falstaffia* ja tuleville vuosille tiettävästi esimerkiksi *Aidaa*. Mutta miksi aloittaa sarja *Rigolettolla*, joka nähtiin tänäkin kesänä Savonlinnassa?

”Sitä kelpaa esittää suomalaisille heinäkuun ulkopuolellakin”, Franck sanoo. ”Siinä ei ole yhtään turhaa säveltä tai kertausta.”

Gilda-tytären rooliin Franck valitsi Anna-Kristiina Kaappolan. Kakkosmiehityksessä laulaa Sirkka Lampimäki, joka on tehnyt Gildaa myös Estonia-teatterissa. Häneltä voi siis kysyä, kannattaako oopperanystävän mennä *Rigolettoon* Kansallisoopperassa vai Estonia-teatterissa.

”Ehdottomasti molemmissa”, Lampimäki mainostaa. ”Estonia-teatterin ohjaus on perinteisempi ja tunnelma intiimi. Kansallisoopperassa musiikki soi täyteläisemmin ja ohjaus on tapahtumarikkaampi”,

talonsatavuotisjuhlista sävyssästi.

Taantuma on iskenyt rajusti Viron Kansallisoopperaan. Budjettia karsittiin kesken vuoden, ja työpaikkoja leikattiin peräti 59. Samalla ensi-iltotoja vähennettiin.

”Vierailijoitakin vähennettiin, ja satavuotisjuhlan *Rigoletto* onkin nyt oman talon miehityksellä. Onneksi kuuli-joita riittää yhä.”

Himman mielestä Viron Kansallisoopperan vahvuuksia ovat pienen talon tunnelma ja ensembletyö. Ohjauksissa ei kikkailla, koska riskeihin ei ole varaa. ”Valtio kattaa vain 90 prosenttia palkkamenoista, kaikki muu pitää tienata itse.”

Silti tällä kaudella kuullaan uutta ja uudehkoa virolaisoopperaa peräti kolmen tuotannon verran. Erkki-Sven Tüürin kehitelmä *Wallenberg*-oopperasta julkaistiin juuri myös

Vai onko jo varmempaa antaa tilaisuus vastarannan pikkuveljelle Viron Kansallisoopperalle? Talo juhli juuri sataa oopperavuotta Estonia-teatterissa – tietysti *Rigolettolla*.

Suomen Kansallisoopperalla on Estonia-teatteria isompi budjetti, ja *Rigoletton* ohjaajaksi on ostettu **Georg Rootering**. Hänellä on kokemusta kaikista mahdollisista Sibelius-Akatemian oppilasproduktioista Wienin ja Baijerin valtionoopperoihin.

Rootering tuo narrin tarinan yökerhoon, jossa aatelisten ty-

peilaavat *Rigoletton* ulkoista narriminaä sekä sisäistä minää eli Gilda-tytären huolekasta isää. Osa tapahtumista on ilmassa leijuvassa lasikuutiossa.

"*Rigolettossa* on kohtalon-uskoa kuin kreikkalaisissa tragedioissa. Jokainen päähenkilö on omassa häkissään, josta voisi paeta. Mutta esimerkiksi *Rigolettolla* kostonhalu on anteeksiantoa voimakkaampaa", Rootering mieltii.

Suomen Kansallisoopperan ykkösmiehityksen nimiosaan on ostettu kokenut **Paolo Gavannelli**, joka on esittänyt roo-

lia jo 197 kertaa huipputaloissa-kin Covent Gardenista lähtien.

Naisen häilyvyydestä laulaa Mantovan herttuana **Charles Castronovo**, joka on hänkin jo ehtinyt rampata läpi Metropolitanin, Covent Gardenin sekä Berliinin, Hampurin ja Wienin valtionoopperat.

"Kuulin Paolaa Covent Gardenissa ja Charlesia Berliinin valtionoopperassa, kun teimme *Lemmenjuomaa*", taiteellinen johtaja **Mikko Franck** kertoo kiinnostuksestaan.

"Ja Rooteringin ohjausote on sellainen, että toivomme yhteistyön jatkuvan."

Paholaisen palkka-ampujaa on kutsuttu oopperan sisällä "Korhosen kostoksi" aikanaan monia hyviä ohjauksia hankkineeseen, mutta sittemmin potkittuun pääjohtajaan **Erkki Korhoseen** viitaten. Onko *Rigoletto* jo Franckin päätösten summa?

"Olin mukana valitsemassa teosta ja ohjaajaa Erkin tiimissä. Miehitys on minun", Franck kertoo.

Franck lupaa Verdi-ohjausten sarjan Kansallisoopperaan. "Kaksi oopperaa ensi kaudella ja sen jälkeen yksi per kausi."

sa", Lampimäki mainostaa.

"Estonia-teatterin ohjaus on perinteisempi ja tunnelma intiimi. Kansallisoopperassa musiikki soi täyteläisemmin ja ohjaus on tapahtumarikkaampi", hän vertailee.

Lahden toisella puolen Estonia-teatterissa Viron kansallisoopperan johto ei uhoile isoleveljelle.

"Suomen oopperapohja on laajempi Savonlinnan oopperajuhlineen ja alueoopperoineen. Laajalta pohjalta voidaan nousta korkeammille huipuille", sanoo pääjohtaja **Paul Himma**

Silti tällä kaudella kuullaan uutta ja uudehkoa virolaisoopperaa peräti kolmen tuotannon verran. **Erkki-Sven Tüürin** keuhutusta *Wallenberg*-oopperasta julkaistiin juuri myös dvd. "Virolaisen oopperan ylläpito kuuluu kulttuuritehtäviiimme, ja *Wallenberg* pyörii täysillä katsomoille", pääjohtaja Himma sanoo ylpeänä.

► **Rigoletton** ensi-ilta Kansallisoopperassa tänään klo 19. Esitysapäivät ja miehitykset osoitteessa www.operafin.fi. Viron Kansallisoopperan tiedot osoitteessa www.ooppera.ee

opera.

HARRI ROSPU

TIETOKULMA

Ooppera on Virossa pienempi

► Suomen Kansallisoopperan vuosibudjetti on tänä vuonna noin 57 miljoonaa euroa, mikä sisältää valtiolle maksettavan vuokran. Viron Kansallisoopperan budjetti on vajaa 10 miljoonaa euroa.

► Suomen Kansallisoopperan päänäyttämön katsomossa on 1 351 paikkaa ja Estonia-teatterissa 700 paikkaa.

► Suomen Kansallisoopperan esityksissä käy tänä vuonna noin 230 000 henkeä. Viron Kansallisoopperassa kävijöitä on alle 140 000, joista jopa neljännes suomalaisia.

► Suomen Kansallisoopperan katsomoiden täyttöaste on noin 86 prosenttia ja Viron Kansallisoopperassa noin 83 prosenttia.

► Suomen Kansallisoopperan henkilöstö on karsiutunut paris- suodessa 585:stä 545:een. Viron Kansallisoopperassa työskentelee 497 henkeä.

► Suomen Kansallisoopperan liput ovat 12–95 euroa päänäyttämön esityksiin. Viron Kansallisoopperan hinnat vaihtelevat yleensä parista eurosta 30 euroon. Ensi-illat ja vierailunäytännöt saattavat olla kalliimpia.

HS

Viron Rigoletto on ihan tavallinen

► Lupaavia ääniä on kypsymässä, ja pienehkö orkesterikin selvisi hyvin

TALLINNA. Viron Kansallisooppera oli valinnut satavuotisjuhlanäytännökseen **Neeme Kuninkaan** mitä tavanomaisimman *Rigoletto*-ohjauksen.

Kuningas luottaa vahvaan tarinaan ja haluaa sanojensa mukaan ohjata niin, ettei ohjausta huomaa. "Tänne kannattaa tulla, jos haluaa turvallisen *Rigoletton*", hän sanoo.

Kuninkaan henkilöohjaus on ihan sujuvaa. Rauniolavasteisiin sijoitetussa draamassa käy selväksi, että *Rigoletto* on narrina ja isänä kaksi eri henkilöä.

Nimiosassa **Jassi Zahharov**in tekniikka pelasi ja ääni kantoi komeasti. Vain se italialaisin soitto puuttui. Heikoin lenkki oli **Urmas Pöldma** Mantovan herttuana. Ote oli kyllä musikaalinen, mutta nasaalilisko ääni jäi välillä kurkuun ja korkeimmat nuotit olivat hieman epävarmoja.

OOPPERA

Giuseppe Verdin Rigoletto Viron Kansallisoopperassa Estonia-teatterissa. Ohjaus Neeme Kuningas, joht. Jüri Alperen, päärooleissa esim. Jassi Zahharov, Angelika Mikk, Urmas Pöldma, Leonid Savitski ja Helen Lokuta.

Viron Kansallisoopperassa on joitakin lupaavia nuoria ääniä. **Angelika Mikkin** terve nuori sopraano oli vielä hitusen kevyt Gildan rooliin, mutta soitto oli raikas ja laulu puhdasta. **Mikk** näytteli myös harvinaisen uskottavasti viatonta nuorta tytärtä, joka rakastuu renttuun.

Helen Lokuta palkkamurhaajan siskona vaikutti myös lupaavalta. Häntä pitäisi kuulla **Rossinin Tuhkimossa**. **Leonid**

Savitski palkkamurhaajana oli vahva näyttämöhahmo.

Viron Kansallisoopperan pienehkö orkesteri ja kuoro selvisivät *Rigolettosta* hyvin. Jälki oli epätasaisempaa iltapäivän erillisessä juhlakonsertissa, jossa laulettiin aarioita ja kohtauksia suosikkioopperoista *Rigoletton* lavasteissa.

Laulajien taso oli juhlakonsertissa kirjava. **Oliver Kuusik** vaikutti oikein lupaavalta **Nemorinon** aariassa **Donizettin Lemmenjuomassa** ja **Juuli Lill** oli luotettava kreivittärenä **Tšaikovskin Patarouwassa**. **Rossinin Tuhkimon** kohtauksessa ensembletyö oli hyvää.

Satavuotisjuhla oli aina tarpeellista hyvää perustarjontaa, mutta juuri julkaistu dvd paljastaa, että Viron Kansallisoopperassa on ainesta muuhunkin.

Erkki-Sven Tüürin Wallenberg on ensikatsomalta saanut hyvän tuotannon Tallin- nassa. Sekin olisi ollut hieno valinta satavuotisjuhlanäytännöksi.

Vesa Sirén

Estonia-teatterissa *Rigolettona* on **Jassi Zahharov**.

Kas „Rigoletto“ on üle lahe parem?

- Rahvusooper ja Estonia teater loodavad populaarsele Verdi ooperile
- Helsingi „Rigolettost“ tuleb moodne lavastus, Eestis jäädakse truuks traditsioonidele

HELSINGI/TALLINN. Meie rahvusooper on viimasel ajal saanud kriitika osaliseks. „*Paholaisen palkka-ampuja*“ („*Saatana palgamõrvar*“) tehti paljudes arvustustes maha, samuti „*Iloinen leski*“ („*Lõbus lesk*“). Kas õnn pöördub täna **Giuseppe Verdi** ooperi „Rigoletto“ esietendusega?

Või on olukord nii kaugel, et kindlam oleks loovutada võimalus vastaskalda väikevennale, Eesti Rahvusooperile? Seal tähistatakse Estonia teatris saja-aasta juubelit – loomulikult „Rigolettoga“.

Soome Rahvusooperil on suurem eelarve kui Estonia teatril, „Rigoletto“ lavastajaks on palgatud **Georg Rootering**. Tal on kogemusi igas valdkonnas, alates Sibeliuse Akadeemia õpilastöödest kuni Viini ja Baieri riigiooperiteni.

Rootering viib naljaloo ööklubisse, kus aadlikust tütart alandatakse striptiisitarina. Tema sõnul võib „Rigoletto“ toimuda nüüd nii sadamas kui ka punaste laternate tänaval. „See jääb vaataja otsustada. Lavastuse aeg ja koht ei ole täpselt määratletud.“

Rootering kasutab Rahvusooperi modernset tehnoloogiat. Pöörleval laval vahelduvad sise- ja välisruum, mis peegeldab Rigoletto välist narri-mina ja sisemist mina, ehk Gilda armastavat isa. Osa sündmustest toimub õhus hõljuvates klaaskastides.

„„Rigolettos“ leidub usku saatusesse, nagu kreeka tragöödiateski. Iga peategelane on oma puuris, kust võiks põgeneda. Aga näiteks Rigoletto kättemaksuhimu on andeksandmisest tugevam“, mõtiskleb Rootering.

Soome Rahvusooperi põhikoosseisu nimioissa on palgatud suurte kogemustega **Paolo Gavanelli**, kes on esitanud antud rolli juba 197 korda, ja seda ka tipplavadel, näiteks Covent Gardenis.

Naise muutlikust meelest laulab Mantova hertsogit mängiv **Charles Castronovo**, kes on esinenud nii Metropolitanis, Covent Gardenis kui ka Berliini, Hamburgi ja Viini riigiooperites.

„Kuulsin Paolot Covent Gardenis ja Charlesi Berliini riiklikus ooperis, kui tegime „*Lemmenjuoma*“/ „*Armujooki*“,“ räägib kunstiline juht **Mikko Franck** oma valikutest.

„Rooteringi lavastusvõtted on sellised, et loodan ka edasisele koostööle.“

„*Saatana palgamõrvarit*“ on ooperimaailmas kutsutud ka „Korhose kättemaksuks“, mis viitab varem heade lavastustega hakkama saanud, kuid hiljem väljatõrjutud pealavastajale, **Erkki Korhosele**. Kas „Rigoletto“ on Francki valik?

„Olin teose valimise juures ja Erki tööühma juht. Meeskond on minu valitud“, räägib Franck.

Franck lubab Soome Rahvusooperis lavale tuua Verdi-lavastuste sarja. „Tuleval hooajal kaks ooperit, seejärel igal hooajal ühe lavastuse“.

Eelolevale hooajale on planeeritud „Falstaff“ ja tulevateks aastateks näiteks „Aida“. Kuid miks alustada sarja „Rigolettoga“, mida võis juba sel suvel näha Savonlinnas?

„Seda sobib soomlastele näidata ka muul ajal kui juulis“, vastab Franck. „Selles pole ühtegi mõttetut seadet ega kordust.“

Tütar Gilda osasse valis Franck **Anna-Kristiina Kaapola**. Teises koosseisus laulab **Sirkka Lampimäki**, kes on esitanud Gilda osa ka Estonia teatris. Seega tasub just temalt küsida, kas ooperisõbral tasub minna „Rigolettot“ vaatama Soome Rahvusooperisse või Estonia teatrisse.

„Tingimata mõlemasse“, reklaamib Lampimäki. „Estonia teatri lavastus on traditsioonilisem ja meeleolu intiimsem. Soome Rahvusooperis kõlab muusika täiuslikumalt ja lavastus on sündmusterohkem“, võrdleb Lampimäki.

Üle lahe asuv Eesti rahvusooperi juhtkond suurt venda ei ohusta.

„Soome ooperil on koos Savonlinna ooperipidustuste ja piirkondliku ooperiga tugevam aluspind. Tugevalt vundamendilt on võimalik kõrgemale tõusta“, räägib peadirektor **Paul Himma** Estonia teatri sajanda aastapäeva meeleolus.

„Soome ooperil on koos Savonlinna ooperipidustuste ja piirkondliku ooperiga tugevam aluspind. Tugevalt vundamendilt on võimalik kõrgemale tõusta“, räägib peadirektor **Paul Himma** Estonia teatri sajanda aastapäeva meeleolus.

Majanduslangus on mõjutanud ka Eesti Rahvusooperit. Aasta keskel kärbiti eelarvet ja kaotati 59 töökohta. Vähendati ka esietenduste arvu.

„Vähendati ka külalisesinejate arvu ning „Rigoletto“ tuuakse lavale oma maja näitlejatega. Õnneks on publikut endiselt palju.“

Himma arvates on Eesti rahvusooperi tugevaks küljeks väikese maja intiimne õhkkond ja ansambel. Lavastustes minnakse kindla peale välja, kuna riskida ei ole võimalik. „Riik katab ainult 90% töötasudest, kõik ülejäänud tuleb ise teenida.“

Sellelgi poolelt saab sel hooajal kuulata uut ja uuemat eesti ooperimuusikat kolmes lavastuses. **Erkki-Sven Tüüri** ooperist „Wallenberg“ anti just välja ka DVD. „Eesti ooperi ülalpidamine kuulub meie kultuuriülesannete hulka, „Wallenbergi“ esitatakse täissaalidele“, sõnab peadirektor Himma uhkelt.

- „Rigoletto“ esietendus Rahvusooperis täna kell 19.00. Etenduste ajad ja koosseisud aadressil www.operafin.fi. Eesti Rahvusooperi info aadressil www.opera.ee

Tekst pildi all: Eesti rahvusooperi traditsioonilises „Rigoletto“-lavastuses esinevad Angelika Mikk ja Urmas Pöldma.

Eestlaste „Rigoletto“ on täiesti traditsiooniline.

- Küpsemas on paljulubavaid vokaale ja ka väike orkester sai hästi hakkama

OOPER

Giuseppe Verdi „Rigoletto“ Estonia teatris.

Lavastaja Neeme Kuningas, juht Jüri Alperden, peaosades näit. Jassi Zahharov, Angelika Mikk, Urmas Pöldma, Leonid Savitski ja Helen Lokuta.

TALLINN. Eesti Rahvusooper valis oma sajandaks juubelietenduseks Neeme Kuninga kõige tavapärasema „Rigoletto“ lavastuse.

Kuningas loodab tugevale loole ja oma sõnul soovib lavastada nii, et lavastust poleks märgata. „Kui soovite turvalist „Rigolettot“, tulge siia“, ütleb Kuningas.

Kuninga lavastuses on näitlejatöö väga sujuv. Lavakujundusest saab järeldada, et Rigolettos peitub kaks isikut – narr ja isa.

Nimiosatäitja Jassi Zahharovi tehnika toimis ja hääl kandis meeldivalt. Puudus ainult itaaliapärase kõla. Nõrgim lüli oli Urmas Pöldma, kes esitas Mantova hertsogi rolli. Esitus oli küll musikaalne, kuid pisut nasaalne hääl jäi kohati kurku kinni ja kõrgemad noodid olid pisut ebakindlad.

Eesti Rahvusooperis leidub lubavaid vokaale. Angelika Miku terve ja noor sopran oli Gilda rolli jaoks veel pisut õrn, aga kõlas sellegipoolest värskena ja laul oli puhas. Mikk mängis ka haruldaselt usutavalt noort ja süütut tütarlast, kes armub lurjusesse.

Helen Lokuta mõjus palgamõrvari õe rollis paljulubavalt. Teda oleks huvitav kuulda Rossini „Tuhkatriinus“. Leonid Savitski oli palgamõrvari rollis tugevaks lavakujuks.

Eesti Rahvusooperi väike orkester ja koor said oma osaga hästi hakkama. Vaid õhtusel juubelikontserdil, mil lauldi „Rigolettost“ pärinevaid aariaid ja episoode, oli esitus pisut ebaühtlasem.

Lauljate tase oli juubelikontserdil kirju. Oliver Kuusik mõjus paljutootavalt Nemorino arias Donizetti „Armujoois“ ja Juuli Lill oli usutav keisrinna Tšaikovski „Padaemandas“. Rossini „Tuhkatriinus“ oli ansambli töö väga hea.

Juubelipidustusel pakuti tavapäraselt valikut, kuid äsja ilmunud DVD näitab, et Eesti Rahvusooperil on varuks ka teistsugust materjali.

Erki-Sven Tüüri „Wallenberg“ on esmapilgul väga hea. Ka see oleks sajanda juubeli kohane esitlusmaterjal.

Vesa Sirén

Tekst pildi all: Estonia teatris on Rigoletto rollis Jassi Zahharov.